

Rejsebrev fra retrætekursus med Cynthia Bourgeault

Om nutidig kristen spiritualitet og Teilhard de Chardins fremtidsvisioner

Retrætekursus i Skotland juni 2017

rejsebrev af Elisabeth Staal Jensen

Holy Island

Holy Island er en lille ø ved den skotske sydvestkyst. Man sejler fra Ardrossan på fastlandet til Brodick på øen Arran, det tager knap en time med en gammel, slidt bilfærge. Derefter med bus nogle få km til en lille flække, Lamlash, hvorfra man sejler i en åben båd med plads til 10-12 personer. Turen over Lamlash Bay til Holy Isle tager ca 10 minutter - når altså vind og tidevand tillader det, hvilket det med nød og næppe gjorde, da vi ankom. Da vi skulle hjem, måtte vi vente på, at tidevandet vendte tilbage og kom derfor med en senere færge fra Brodick, end de fleste havde planlagt. Det gav for nogle et problem med at bevare den sindsro, der ellers havde hersket på retræten.

Holy Isle har en lang spirituel historie. I det 6. århundrede boede en eremitmunk, St. Molaise, i en klippehule på øen. Der skal også have været et kristent kloster omkring det 13. århundrede. I 1990 var øen ejet af et katolsk ægtepar ved navn Morris. I en drøm kom jomfru Maria til Kay Morris og pålagde hende at sælge Holy Isle til Lama Yeshe Rinpoche til brug for fred og meditation. Hun henvendte sig til ham, men salgssummen var alt for høj. Alligevel besøgte Lama Yeshe øen, og han blev meget begejstret. Han kunne straks se, at der her ville være mulighed for at lave et sted, hvor mennesker og alt levende kunne leve i harmoni, og som kunne støtte udviklingen af forståelse og tillid mellem mennesker. Massiv fundraising og tusindvis af donationer fra mennesker over hele verden muliggjorde, at Rokpa Trust købte øen knap halvandet år efter Lama Yeshe's første besøg.

Selve retrætecenteret stod færdigbygget i 2003. Smukt, bæredygtigt og miljøvenligt byggeri hele vejen igennem. Rundt om centeret en stor, biodynamisk dyrket have, som bl.a. leverer råvarer til stedets vegetariske køkken.

Centerets formål er at fremme verdensfred og sundhed, at skabe rammerne for, at mennesker fra alle nationaliteter og alle religioner kan mødes i en atmosfære af fred, harmoni og gensidig respekt. Derfor kan alle, der kan tilslutte sig disse formål, leje sig ind og holde kurser der.

Ud over driften af retrætecenteret og en lille biks, henvendt til dagsturister og centerets kursister med information om øen og salg af tibetansk buddhistisk kram, foregår der en masse naturpleje. Hele østkysten af øen er naturreservat, og i tidens løb er der blevet plantet 35.000 træer - fortrinsvis oprindelige skotske træarter. Bregner og rhododendron holdes i ave, og får, geder og heste går frit omkring.

Øen er en oase af fred og æterisk energi, som i kombination med den atmosfære af hjertelighed og hjælpsomhed, der hersker blandt øens frivillige personale, giver en oplevelse af, at det bestemt ikke er uden grund, at øens navn er [Holy Island](#).

Kurset

Det femdages kursus, jeg deltog i, var arrangeret af Jill Benet, som selv er aktiv retræteleder i Contemplative Outreach East and Southeast England og foredragsarrangør i Silence in the City, London. Vi var knap 50 deltagere, langt de fleste fra England og Skotland, men en enkelt fra Irland, en fra Tyskland, en fra Tjekkiet, en amerikaner bosat i Hong Kong, et par polakker bosat i London og så mig fra Danmark.

Dagsprogrammet bestod af to 50-minutters perioder med Centrerede Bøn (kl. 7 om morgenen og 15.30 om eftermiddagen) En daglig periode på 1 1/2 time med meditativt praktisk arbejde (i køkkenhaven, blomsterhaven eller med rengøring). 5 kvarters undervisning om formiddagen og 5 kvarter om eftermiddagen. Derudover en times tid om aftenen med chanting, spørgsmål og svar og en kort meditation. Søndag formiddag udgik det praktiske arbejde til fordel for en speciel nadvergudstjeneste.

Læreren og hendes undervisning

Underviser var Cynthia Bourgeault fra USA. Kurset indgik som et led i hendes Wisdom School.

Cynthia Bourgeault er en fremragende lærer. Hun har en enorm viden, og hun formår at videregive den, så hendes tilhørere forstår i hvert fald det meste (tror vi nok). Jeg har læst flere af hendes bøger og er fuld af beundring for hendes tilgang til kristendommen. Hun er dog endnu mere skarp og radikal i sine udtalelser, når hun underviser.

Ingen tvivl om, at hun ser kristendommen som en udviklingsvej. Vejen til Guds rige er bevidsthedsevolutionens vej mod nondualitet og enhed.

Hun sætter Thomas-evangeliet højt, ser Maria Magdalene som en højt udviklet discipel, og hun mener nok, at vores perspektiv på Jesu lære hidtil har været for begrænset. At det skal løftes til det, hun kalder visdomsperspektiv. Og her er visdom ikke at forstå som meget viden, men viden i en dybere forstand, erkendelse med hjerne, hjerte og krop. *“Wisdom is not knowing more, but knowing with more of you, knowing deeper - carving and digging your Being deeper and deeper so that it can receive more knowing”* (CB). På hjemmesiden wisdomwayofknowing.org kan man læse mere om hendes definition af wisdom.

Cynthia Bourgeaults bog *“The Wisdom Jesus”* rummer mange eksempler på, hvordan læsningen af evangelierne kan forstås ud fra et visdomsperspektiv. Et eksempel, vi fik på dette kursus, er lignelsen om de betroede talenter. (Matt. 25,14) Hvis denne beretning ses fra visdomsperspektivet, handler den om, hvordan vi forvalter vores længsel efter transcens - efter Gud - og om vores evne til at transformere det indre. Det er altså længslen, der ikke skal gemmes væk, men skal have lov at fylde og få indflydelse i vores liv, den skal med andre ord tages meget alvorligt.

Cynthia Bourgeault har i en del år været meget aktiv i interreligiøst samarbejde. I forbindelse med vores ophold på øen, som ejes af en tibetansk buddhistisk organisation, talte hun om, at der var en kraftig spirituel energi tilstede. Det fik hende til at understrege, at det jo ikke handler om, hvordan man praktiserer - buddhistisk, muslimsk, kristent - men om, hvor dybt ens praksis går.

Cynthia Bourgeault er meget bevidst om, at hun er i en position, hvor hun får mange projektioner, og hvor nogle vil være tilbøjelige til at vurdere hende højere udviklet, end hun selv kan stå inde for. Inspireret af Gurdjieff deler hun alle de mange, der underviser inden for den spirituelle sfære, op i tre kategorier:

- A-lærere. Crap-shoot. Alle de, der underviser uden at have et solidt grundfæstet fundament for det, de underviser i.
- B-lærere. Lærere (eller det kan faktisk også være en lære), som kan bringe eleverne i stand til at kunne skelne selv, og som gennem træning og undervisning kan gøre de elever, som har længslen til det, parate til at møde deres egentlige spirituelle lærer.
- C-lærere. De egentlige spirituelle lærere, som sjældent er offentligt eksponerede, da eleverne først skal finde dem, når de, eleverne, er parate til at gå resten af vejen.

Cynthia Bourgeault understreger kraftigt, at ingen skal gøre sig illusioner om, at hun skulle være en C-lærer. Hun er en B-lærer, og sådan er det! Dertil skal dog siges, at hun i hvert fald i min og mange andres opfattelse er i den absolutte elite af B-lærere.

Teilhard og hans tænkning

Temaet for kurset var en introduktion til Pierre Teilhard de Chardin (1881-1955) og først og fremmest hans bog "Fænomenet Menneske". Den blev skrevet i 1938, men i lighed med de øvrige af Teilhards værker med teologisk, spirituelt indhold, først udgivet efter hans død. Teilhard var palæontolog og jesuiterpræst, og i perioder af hans liv var der mest fokus på det ene, i andre mest det andet. Med baggrund i sin videnskabelige forskning udviklede han nogle epokegørende nye beskrivelser af verdens udvikling. Cynthia Bourgeault kalder ham ligefrem "metafysikkens Einstein". Mens han levede, havde han kun tilladelse til at få udgivet sine geologiske og palæontologiske værker, og først efter hans død blev også det øvrige materiale frigivet og udkom i 13(!) bind. Der er en stadigt stigende interesse for Teilhard og hans tænkning, og man kan finde masser af materiale herom på nettet. Efter sigende talte alle, der mødte Teilhard, om hans usædvanlige nærvær. Nogle lamaer i Tibet - som ikke anede, hvem han var - så ham som en hellig mand.

At Teilhard de Chardin er en person, som det er værd at beskæftige sig med, bliver fuldstændigt indlysende, når Cynthia Bourgeault åbner hans tænkning og forfatterskab for sine elever. Selv om to af hans bøger "Fænomenet Menneske" og "Det Guddommelige Miljø" findes på dansk, er de alligevel ikke let tilgængelige. Men efterhånden som dagene (og undervisningen) skred frem, begyndte vi dog at begribe noget af, hvad han skriver om. Det vil føre for vidt at redegøre for alle dagenes indhold, men nogle få hovedpunkter kan jeg da trække frem. Og det er altså, sådan som jeg har forstået det!

Al udvikling starter med skabelsen af planeten. Den dynamiske proces, der foregår i en sten, er i princippet den samme proces, som finder sted i det mest udviklede menneske. Således er også det allerførste liv en helt naturlig videreudvikling i den samme proces og egentlig ikke noget specielt bemærkelsesværdigt. Evolutionen drives fremad gennem pres og spændinger som optakt til hvert eneste næste skridt. Det gælder f.eks. både på celleplan og i de forskellige trin af et barns udvikling.

*Bevidsthed er det indvendige tilsvarende til den ydre udvikling. Jo rigere og højere organiseret det fysiske er, f.eks. i form af et differentieret nervesystem, jo mere bevidsthed er der i stand til at rumme. Den fysiske verden er en nødvendig og effektiv bærer af bevidstheden. Materien skaber betingelserne for bevidstheden. Som Cynthia Bourgeault sagde: "Det er da **muligt**, der eksisterer ren bevidsthed, men vi **ved**, at der eksisterer manifesteret bevidsthed!"*

I bogen "Fænomenet Menneske" redegør Teilhard meget grundigt for sin analyse af hele bevidsthedsudviklingen, meget videnskabeligt. Sidst i bogen har han så skrevet en epilog, som hedder "Det kristne Fænomen." Her beskriver han, hvordan han ser Kristusenergien som en dynamisk kraft og den helt afgørende faktor i hele evolutionen - fra Alfa til Omega - fra begyndelsen, skabelsen til enden, fuldendelsen. Og så vil der ikke være andet end "Gud, alt i alle." (1. Kor.15,28). **Kristus er altså både processen og målet.** Teilhard skriver, at han også i sin egenskab af videnskabsmand må sige: "Den kristne kendsgerning ligger foran os. Den har sin plads blandt verdens andre realiteter." Det er ikke den mindst interessante del af hans tænkning!

Det næste bevidsthedsniveau er allerede på vej. Evolutionen bevæger sig frem mod en højere kollektivitet, hvor der vil opstå en helt ny form for organisering. Mennesker vil tiltrækkes af centre, hvorfra en form for kohærens og orden udgår. Dalai Lama og pave Frans er eksempler på mennesker, som allerede i dag har de evner, som skal bruges i en ny form for ledelse. (Dette er naturligvis CB's vurdering.) Det vil betyde, at individualitetens naturlige optagethed af sig selv får mindre betydning. Vi skal derfor lære - og øve os i - at lade jeget træde til side. Ligeledes må vi lære at anerkende nødvendig regulering og struktur og ikke straks se det som undertrykkelse, hvilket ellers er meget udbredt.

Det bliver en anderledes måde at organisere menneskelig energi på. Det betyder ikke, at alle skal være ens. Helheden støtter differentiering; differentiering betyder bedre udfoldelse af menneskers specifikke talenter og en synergieffekt, som er større end summen af de enkeltes indsats, og dermed er til gavn for helheden.

Ressourcerne vil tilhøre helheden og ikke den enkelte. Den nye bevidsthedsform bliver kollektivt præget, men alligevel personlig, idet den enkelte jo vil bidrage med sine personlige kvaliteter i helhedens tjeneste og ikke kun i sin egen eller sine egne interesse. I denne samling af personer bliver relationer meget vigtige. Det er nemlig sådan, at jo større grad af relation, der er tilstede, jo større flow af information, harmoni og kreativ uafhængighed vil der være.

Teilhard og Cynthia Bourgeault om fremtiden:

Hvordan kan vi så bidrage, være jordemødre for det næste bevidsthedsniveau? Der er flere mulige holdninger, vi kan ændre på:

1. Vi kan slippe vores syn på individuel oplysning. Det bliver ikke aktuelt på det næste trin. Der vil det handle om fælles oplysning og et glædesfyldt, uanstrengt fællesskab.
2. Vi kan slippe vores forestilling om, at det er mest spirituelt at være på et smukt, fredeligt sted ude på landet, og at spiritualitet mest er for modne kvinder, der har råd til at være spirituelle. Alle har brug for spiritualitet, også mennesker i storbyernes fattige kvarterer.
3. Vi kan slippe ideen om, at det kropslige står i modsætning til det spirituelle. Vi skal ikke kun træne kroppen for at kunne holde ud at sidde i meditation i lang tid eller for ikke at blive syg, men fordi kroppen er bærer af bevidstheden. Vejen til enhed er ikke væk fra det fysiske, men igennem det. *Ingen bliver oplyst uden for kroppen!* (citater Eckhart Tolle)
4. Vi kan holde ud med at se indre pres som noget, vi gerne vil undgå. Ubehag fra emotioner og fornemmelser af, at noget er forkert, skal ikke nødvendigvis overstås hurtigst muligt. Somme tider skal vi jo presses, før vi ændrer på ting, der bør ændres. *Intet spirituelt arbejde foregår inden for komfortzonen.* Hvis man fjerner presset, fjerner man evolutionen.

Ifølge Teilhard (og Cynthia Bourgeault) er der tre "dyder", som er vigtige for evnen til transformation:

Renhed - det har intet at gøre med kyskhed eller askese. Det handler om at ville ét, at have et udelt hjerte, at kunne erkende sin længsel som en retningsgiver. "Salige er de rene af hjertet.." (Bjergprædiken Matt. 5,8)

Tro - ikke en intellektuel forståelse, men en indre vished om det guddommelige. Tro er en energi, en aktiv kraft, som kan ændre de indre omstændigheder i et menneske. Bøn er udøvelse af tro - og den virker.

Troskab eller forpligtelse - altså evnen til at fastholde kursen. Evnen til at sætte sig ud over hvad der er behageligt eller smertefuldt, hvad man kan lide eller ikke lide. Somme tider går vejen mod vore hjerters længsel igennem det, vi absolut ikke længes efter.

Til Cynthia Bourgeaults forståelse af Teilhard, kan jeg anbefale hendes tre blogindlæg "Teilhard for Troubled Times" på omegacenter.info (arkiv april/maj 2017: [del 1](#) - [del 2](#) - [del 3](#))

Samvittighed

Der var meget, meget andet på færde i de 5 dage, kurset varede, og både Teilhards tænkning og Cynthia Bourgeaults udlægning har givet stof til lang tids eftertanke og lyst til at gå videre - både med Teilhard, men sandelig også med Cynthia Bourgeaults måde at forholde sig til kristendommen på.

Et enkelt guldkorn mere fra Cynthia Bourgeault - nok mest fordi det gav mig svar på noget, jeg længe har tænkt over: Hvorfor taler man aldrig om samvittighed længere?

Ordet "*conscience*" på fransk betyder både bevidsthed og samvittighed og må vel derfor ses i sammenhæng, hvorimod man på engelsk (og dansk) forbinder bevidsthed (*consciousness*) med sindet og samvittighed (*conscience*) med hjertet. Måske er det sådan, at samvittighed indebærer bevidsthed, og bevidsthed indebærer samvittighed. Hvis vi formår at rense samvittigheden for de lag af pligt og moralsk fordømmelse, som den er blevet klistret til med, vil samvittighed kunne være en kilde til ægte medfølelse. Og så kan man jo stille spørgsmålet, hvem det er, der er "samvidende" med mig.